VÆKSTHUS FOR LEDELSE

4 min. 01-07-2011

Hvem er jeg?

Nu står ferien for døren og så er det tid, og måske er der også ligefrem tid, til at tænke over, hvad du har nået, og over det, du vil fremover. Da ledere jo er nødt til at tænke over sig selv, forventes at udvikle sig selv, undlade at tage hensyn til sig selv, og give medarbejderne lejlighed til at finde sig selv, så er det måske et passende tema for refleksion i de frie stunder – hvis familien giver nogle - hvad dette "selv" er for noget.

Skribentinfo

Ole Fogh Kirkeby
Af Ole Fogh Kirkeby, Dr.Phil, Professor i Ledelsesfilosofi på CBS
CBS

For det er jo det, vi forventes at udvikle, som vi tager vare på, men som vi også udsætter for risici, og kan være stolt eller skamme sig over. Vi kan være sikker eller usikker på dette selv, og respektere det eller foragte det. Ja, det hævdes, at nogen ligefrem kan være sig selv. Vi kan hverken helt opgive eller frigive os selv, og slet ikke tage ferie fra os selv.

Samtidig hænger der et Damoklessværd over vore hoveder. Vi skal vise, at vi kender os selv, at vi kan fornemme os selv, at vi kan realisere os selv. Vi skal præstere mindfulness – hvad det så end er; vi skal kunne dvæle i øjeblikket, være harmoniske, blive ét med naturen, leve os ind i andre; vi skal glemme os selv i fysisk aktivitet, positivt samvær og madlavning; og vi skal samtidig være årvågne og skarpsynede, hundrede procent til stede. Alt sammen henviser det til intime teknologier, til at optimere og manipulere fornemmelsen for selvet. Præstationer, der såfremt de alle skal opfyldes af en enkelt, svarer til at kunne presse vand af en sten.

Mange hævder, at meditation bringer os tættere på selvet. Men måske glemmes ordets oprindelse. Det er i latin et ord, "meditari", "at tænke over", men meditation kommer fra græsk, "medein", der betyder at

”beskytte” og at ”herske over”. Navneordet ”medos” betyder ”råd”, ”udvej”, ”plan”, ”klogskab” eller ”snedighed”, og ”medon” betyder ”hersker”.

Den, der mediterer, leder altså på livet løs, og ikke kun efter sig selv, men leder også sig selv som sin egen medarbejder. Den mediterende leder tager altså arbejdet med ud i tænkepausen. Nu har ordet ”medicin” i øvrigt samme rod som meditation. Det betyder, ”at kende det optimale forløb for at en proces skal lykkes”. En sådan viden kaldes normalt ”strategisk”, men den kan altså også betyde ”at helbrede”. Så et muligt afkast af meditationen kunne selvfølgelig være at få det bedre.
Lægen er som lederen den, der kan beherske begivenheden og begivenhedernes kæde.
Vores store problem er derimod, at vi hverken er vore egne læger eller konger. Vi er alt for ofte ofre for, og slaver af, os selv. Vi kan ikke rådgive og vejlede os selv på den måde, vi i sidste instans ønsker det.

Så har vi coachen, guruen og terapeuten, vidner, i vis nærvær og under vis vejledning vi kan forsøge at tale en oprindelighed frem, der ofte klinger hult og smager af det alt for strategisk anrettede måltid; Nåh, men de har vel også ferie ind imellem?

Hvem eller hvad er det ”i os”, som vi skal finde?

Spørgsmålet står tilbage: Hvem eller hvad er det ”i os”, som vi skal finde? Med andre ord, hvem eller hvad er der indeni bevidstheden, og hvordan ser der ud?

Problemet er, at der faktisk ikke er andet end indtryk, følelser, indskydelser, begær, billeder, erindringer og stemmer, men der er ingen synlig struktur, intet håndgribeligt, ingen rigtig form og ingen rigtige farver. Alt hvad der er, må vi selv importere per analogi fra omverdenen.
Dette ”selv”, det vi siger ”jeg” og ”mig” og ”sig” om, er en fantasme. Alligevel har det en frygtindgydende realitet og autoritet, for vi tager jo os selv som givne.

Men hvad er det, vi tager for givent? Er selvet et frø, som spirer, og som vi kan identificere gennem ”psykologiens botanik”, eller er det altid så spædt, at vi ikke kan finde ud af arten af planten? Er selvet en kerne og vores forestillinger om os selv en skal? Eller er selvet bare en proces, et forhold, det at forholdet forholder sig til sig selv, som Kierkegaard sagde?
Det er hverken særligt tilfredsstillende at være en ukendt plante, en nød, der ikke kan knækkes, eller et forhold, der fortaber sig i uendeligheden. Vi vil alle sammen være noget, som vi ved, hvad er.

Vi vil kunne se den anden i øjnene og mene noget med det at sige ”Jeg er …” Vi vil også gerne være sikre på os selv, ikke behøve lave hypoteser om, hvad vi nu vil gøre i morgen, og om vi vil holde, det vi har lovet. Vi vil være noget, som vi selv kan regne med. Men samtidig vil vi ikke bare stykkes sammen af forskellige psykologiske begreber, der gør os til en karakter eller type – vi vil være andet og mere end resultatet af de andres subjektive tilskrivelser af personlighedstræk og af Myers-Briggs testen. Og vi vil være andet end vores krop, ”den store vise”, som Nietzsche talte om.

Vi vil også være andet og mere end én af de historier, vi kan stykke sammen om os selv, ved hjælp af vores erindring og lidt hjælp fra andre. Hvis vores selv skal kunne fortælles frem, så skal det skyldes, at der er én og kun én sand historie, min røde tråd, meningen med mit liv. Men den er svær at tro på uden Gud som garanti.

Lige nu er computeren en nærliggende metafor, men ser vi tilbage i historien, så er der visse stærke

billeder af vort indre univers, der i modsætning til computeren kan fastholde driften, begæret, lidenskaben og ubalancens mulighed. Platon nedskrev tre af dem. Den første handlede om Sokrates og hans gode dæmon, hans sandfærdige, indre stemme. Den anden har selvet som en stridsvogn, med en fører og to vingede heste, en hvid og en sort. Den hvide er livsmod, handlekraft, at være i den gode sags tjeneste, etc., den sorte er det lavere og egocentrerede begær. Det selv, der behersker sig selv, kan styre, så hestene løber i trav mod solen. I den tredje består et menneske af en lille model af sig selv indeni sig selv sammen med en løve og et uhyre, der kan producere et væld af både vilde og mere domesticerede hoveder. Den hjemsøgte miniudgave af os selv indeni os selv skal nu alliere sig med løven og tæmme uhyret.

Senere i historien begynder vores indre at fremstå i form af retssalen med anklager forsvarer dommer, og måske oven i købet jury. Eller gennem teatret, hvor vi hverken selv har skrevet stykket, eller har nogen sufflør, og må appellere til tilskuernes overbærenhed.
Begge de sidste interiører er fortvivlende. I det første skal vi måske finde os selv kafkask ved at tilstå en forbrydelse, som vi ikke har begået; og i det andet er vi ved at dø af desperation over, at vi ikke kan få lov til at se det rollehæfte, som vi tilsyneladende kan udenad, eller måske bare få lov til at være en af de andre personer.

Der findes mange flere billeder af bevidsthedens interiør fra mange andre kulturer, besynderligst er dog, at kristendommen ikke har noget. Fra psykologien er Freuds og Jungs velkendte, men ingen giver os nogen rigtig konkret forestilling om, hvad det er, som vi vel egentlig taler allermest om, vort dyrebare selv, personen, individualiteten, jeget, bevidstheden, ... kært barn har mange navne.

Nogen kaldte det i øvrigt engang for en ”ukendt gæst”. Men vores måder at forvalte gæstevenskabet på har det ikke så godt i disse tider. Og det er trist, for der er i alt fald én metode til at tage bestik af selvets fysiognomi, der aldrig slår fejl, og den lyder i al sin enkelthed: Sig mig hvordan du behandler andre og jeg skal sige dig, hvem du er.
Det kunne måske være en begyndelse på vores store rejse til bevidsthedens indre, og enhver leders egen personlige sommerferie-rebus.

Læs mere

At træde i karakter - som menneske og leder

Sådan slapper lederne af i deres ferie

5 skarpe til Ole Fogh Kirkeby om Protreptikken